

Praktické implikace kalvinismu

- *Albert N. Martin* -

Praktické implikace kalvinismu

Albert N. Martin

© Jan Prorok

REFORMOVANÁ
KNIHOVNA

*„Praktické implikace kalvinismu si
potřebuje přečíst opravdu hodně lidí.
Každý, kdo se chce nazvat kalvinistou,
ať už v kterékoliv diskuzi
nebo na jakémkoliv online fóru, by si
měl tuhle knížečku přečíst každý rok
alespoň třikrát, anebo odevzdat svůj
kalvinistický průkaz,
předtím, než napíše jakýkoliv
komentář.
Myslím, že by tím zmizelo 75 %
zbytečných urážek a poklesků,
které s sebou dnešní kalvinisté mají
sklony přinášet.“*

- James R. White -

*„Praktické implikace kalvinismu jsou víc
než jen obhajobou kalvinismu;
v podstatě jsou vášnivým voláním po
autentickém křesťanství.“*

- Banner of Truth -

Obsah

Prožitek Boha.....	5
Izajáš 6.....	9
Uvědomění naší vlastní hříšnosti	11
Uvědomění milosti a odpuštění	13
Naprostá odevzdanost před Bohem.....	14
Viděli jste Boha?	16
Moc spásného náboženství	21
Upřímné a biblické sebezkoumání	22
Biblické usilování o praktickou zbožnost.....	30

Prožitek Boha

¹B. B. Warfield popisuje kalvinismus jako „onen pohled na Boží majestát, který prostupuje celý život a celý prožitek člověka“. Pokud se jedná o doktrínu spásy, kalvinismus je radostným vyznáním, které bychom mohli shrnout třemi výstižnými slovy: Bůh zachraňuje hříšníky.² A teď, pokaždé, když nás Svaté Písmo konfrontuje s velkými doktrinárními prohlášeními, Bůh nás nakonec nikdy nenechává pouze s vyjádřeními konkrétních doktrín. Cílem předkládání Boží pravdy myslí Božího lidu je to, aby ji na základě jejího pochopení uplatňoval ve svém životě, aby ji jednotlivci aplikovali ve svém každodenním prožívání. Proto po velkolepých doktrinárních tématech a tvrzeních v prvních třech kapitolách listu Efezským následuje vztahování těchto doktrín do praktického života a zkušenosti posluchačů v kapitolách 4, 5 a 6. Cílem, se kterým Bůh dal tuto svou pravdu, nebylo ani tak vyučovat naši mysl – bylo jím proměnit naše životy. Není ale možné, aby člověk došel života a prožitku přímo; nejprve musí dojít k pravdě svou myslí. A proto Bůh předkládá svou pravdu chápání člověka; Duch Boží poté koná a pracuje v jeho chápání

¹ Pozn. p.ř.: Původní anglický originál této knížečky je mírně upraveným přepisem kázání A. Martina, což se promítá do jeho formy.

² Pozn. p.ř.: Právě tak shrnoval kalvinismus známý teolog J. I. Packer; Packerovi nebylo zatěžko hovořit o „jednobodovém kalvinismu“; oním jedním bodem bylo právě to, že Bůh zachraňuje hříšníky.

jako Duch moudrosti a poznání. Neosvěcuje mysl jen proto, aby bylo možné nacpat šuplíky její intelektuální studovny informacemi. Cílem, který Bůh má, když vyučuje mysl, je to, aby poté na tomto základě proměnil život člověka.

Co tedy jsou osobní implikace kalvinistického uvažování a kalvinistické pravdy v životě jednotlivce a v jeho službě? Osobními implikacemi míním implikace vašeho vlastního vztahu vůči Bohu bez jejich vědomého vztahování do služby.

Nuže, tyto věci nelze oddělit v žádném absolutním slova smyslu, protože, jak bylo dobře řečeno, „Život služebníka je životem jeho služby.“ Nemůžete oddělit to, co jste, od toho, co děláte; nemůžete oddělit vliv pravdy na váš vztah vůči Bohu od vlivu, který na vás ta samá pravda má ve službě. Abychom se mohli na tyto principy lépe zaměřit, oddělují je, ale rozhodně nechci vzbudit dojem, že se jedná o dvě rigidně oddělené kategorie.

Proto se ptám: Co jsou implikace kalvinistického uvažování? Jaké důsledky má toto hledění na Boží majestát a na spásnou pravdu Písma v tom, jak se týká nás jakožto jednotlivců? Abychom mohli tyto otázky zodpovědět, pojďme se vrátit k onomu obecnému principu, který B. B. Warfield nazývá „formativním principem kalvinismu“. Warfieldovými vlastními slovy:

Opakuji, [tento formativní princip kalvinismu] spočívá v hlubokém a bázní prodchnutém chápání a vnímání Boha v Jeho majestátu, a to s ostrým a naléhavým uvědoměním, které nevyhnutelně toto vnímání doprovází; s uvědoměním vztahu, který jakožto stvoření – a především jakožto hříšné stvoření – máme vůči Bohu. Calvinista je člověk, který viděl Boha, a který poté, co viděl Boha v Jeho slávě, je na jedné straně naplněn prožitkem své vlastní nehodnosti stát před Božím zrakem jakožto stvoření, a co více, jako hříšník, a na druhé straně obdivným a milujícím úžasem, že tento Bůh je přesto Bohem, který hříšníky přijímá. Ten, kdo věří v Boha bez výhrad a je pevně rozhodnut, že Bůh mu bude Bohem ve všem jeho uvažování, ve všech jeho pocitech a ve všech jeho chtěních – v celém rozsahu všech jeho životních aktivit, intelektuálních, morálních i duchovních – napříč všemi jeho jednotlivými společenskými a náboženskými vztahy, je na základě té nejstriktnější logiky, která vládne nad uplatňováním a vztahováním principů

do uvažování a života, ze samotné podstaty věci kalvinista.³

Všimněte si, že když B. B. Warfield definuje kalvinismus a kalvinistu, používá slova velmi prožitkového charakteru. Slova „vnímání“ a „uvědomění“ se týkají především porozumění, ačkoliv jdou mnohem dál; když však dojdeme ke spojení, jako je „vidět Boha“, „být naplněn prožitkem své vlastní nehodnosti“, „obdivný a milující úžas“, „všechno uvažování, všechny pocity, všechna chtění,“ to vše jsou popisy hlubokého prožívání. Warfield ve skutečnosti říká, že nikdo není kalvinista, nikdo není ve svém uvažování o Bohu skutečně biblický, nikdo není skutečně zbožný, nikdo není skutečně evangelikální, jestliže se mu tyto koncepty hluboce nevypálily do nervových vláken veškerého jeho prožívání. Jinými slovy, Warfield by řekl, že „akademický kalvinista“ je protimluvem do té samé míry, jako je protimluvem hovořit o „živé mrtvole“. Když se od sebe oddělí duše a tělo, došlo ke smrti. A Warfield by nás učil, že když je duše kalvinistického uvažování mrtvá nebo když chybí, to jediné, co zůstává, je mrtvola; to jediné, co zůstává, je odporný puch v Božím chřípí. A tento odporný puch je o to horší a prostupuje celou církev, jestliže se line z jejich vedoucích.

³ Warfield, *Calvin as a Theologian and Calvinism Today*.

Izajáš 6

V tomto kontextu osobních implikací chci, abychom se nyní podívali na biblickou pasáž, v níž máme historický záznam o tom, jak Bůh z někoho udělal kalvinistu. Nalistujte si Izajáše, kapitolu 6. „V roce, kdy král Uzijáš zemřel, jsem také uviděl Pána sedícího na trůnu.“ Izajáš, který krále Uzijáše dobře znal a který ho viděl na jeho trůnu, říká, že v roce, kdy tento král zemřel, viděl pravého Krále. Znovu to zmiňuje na konci verše 5: „Vždyť mé oči viděly Krále, Pána zástupů.“ A viděl Ho v podstatě jako Krále na trůnu: „Viděl jsem Pána, který seděl na trůnu, vysokého a vyvýšeného, a lem Jeho roucha vyplňoval chrám. Nad Ním stáli serafové: každý měl šest křídel. Dvěma si zakrýval tvář, dvěma si zakrýval své nohy a dvěma létal. A jeden volal na druhého a říkal: ‚Svatý, svatý, svatý je Pán zástupů; celá země je plná Jeho slávy.‘ A veřeje dveří se otřásaly z hlasu toho, který volal, a dům byl naplněn kouřem. Potom jsem řekl: ‚Běda mi! Jsem zničen, protože jsem muž nečistých rtů a přebývám uprostřed lidu nečistých rtů; vždyť mé oči viděly Krále, Pána zástupů.‘ Poté ke mně přiletěl jeden ze serafů, měl v ruce žhavý uhlík, který vzal kleštěmi z oltáře, a položil mi ho na má ústa.“ Citlivá tkáň rtů; uhlík, který je tak žhavý, že seraf ho nemohl vzít holou rukou, ale musel ho vzít kleštěmi, spaluje rty proroka. Poté následují slova útěchy: „Hle! Toto se dotklo tvých rtů; a tvá ničemnost je z tebe sňata a tvůj hřích je smyt. Také jsem slyšel hlas Pána, jak

říká: ‚Koho pošlu a kdo pro nás půjde?‘ Poté jsem řekl: ‚Zde jsem; pošli mne.‘ A On řekl: ‚Jdi a řekni tomuto lidu: Slyšte, ale nerozumějte; a vizte, ale nechápejte. Učín srdce tohoto lidu tučným a jeho uši těžkýma a jejich oči zavři; aby svýma očima neviděli a svýma ušima neslyšeli a svým srdcem neporozuměli a neobrátili se a nebyli uzdraveni. Poté jsem řekl: ‚Pane, jak dlouho?‘ A On odpověděl: ‚Dokud města nebudou zničena a bez obyvatel, dokud domy nebudou bez lidí a země nebude zcela zpustošená.‘“

Tady máme záznam o tom, jak Bůh dělá z člověka kalvinistu. Bůh zde dal Izajáši spatřit vidění Božího majestátu, které ho tak ovlivnilo, že jeho život už nikdy nebyl stejný. To první, co ho v tomto vidění zasáhlo, bylo jeho vidění Boha jako Vysokého a Vyvýšeného, usazeného na trůnu, takže vše ostatní, co se v tomto vidění objevuje – Boží svatost, Boží milost, Boží odpuštění – září z Boha, který sedí na trůnu jako Král: „Viděl jsem Pána, který seděl na trůnu, vysokého a vyvýšeného.“ Proto můžeme správně říct, že tu vidíme zjevení svrchované svatosti a svaté svrchovanosti. Byla to svrchovaná milost, tak jako milostivá svrchovanost. A toto vidění Pána jako Krále s sebou přineslo v životě proroka několik charakteristických a jedinečných důsledků.

Uvědomění naší vlastní hříšnosti

V první řadě s sebou Izajášovo vidění přineslo hluboké, silně prožívané uvědomění jeho vlastní hříšnosti.

„Běda mi! Jsem zničen.“ [Mohli bychom říct:] „Jsem ohromen. Jsem v šoku. Jsem rozbit na kusy. Rozpadám se.“ A teď, kdo byl Izajáš? Byl to nějaký hipík z ulice, který křičel sprostárny na všechny, kdo nebyli přesně jako on? Byl to vysokoškolský student, který se ohání takzvaným hlubokým porozuměním nové morálce, aby se mohl oddávat svým zvířeckým vášním a chtíčům? Ne, tohle byl Izajáš, kterého nám veškeré biblické záznamy vykreslují jako svatého muže, jako muže Božího, který by byl dnes označen za oddaného křesťana. Stále však ještě potřeboval spatřit Pána způsobem, který by ho rozbil a otřásl jím a odhalil porušenost a hříšnost jeho vlastního srdce a života. A já tvrdím, že Bůh nikdy nedělá kalvinisty tím, že by jim zjevil svou slávu a svůj majestát, aniž by to s sebou zároveň přineslo odpovídající odhalení hříchu ve světle Jeho svrchovanosti a Jeho svatosti.⁴

⁴ Pozn. př.: Slovy Jana Kalvína: „Kdybychom však znovu pozvedli své myšlenky k Bohu a přemítali o tom, jakou Bytostí Bůh je a jak absolutní je dokonalost té spravedlnosti, moudrosti a ctnosti, které jsou standardem, jemuž se máme povinnost podrobovat, to, co nás dříve těšilo svým falešným zdáním spravedlnosti, se ukáže jako znečištěné tou nejhorší hanebností; to, co se nám pochybně vnucovalo pod jménem moudrosti, nás bude znechucovat svou

Izajášovo vidění s sebou přineslo i hluboké uvědomění stavu jeho vlastní generace. Všimněte si, že ve svém vlastním vyznání říká nejen „Jsem člověk nečistých rtů,“ ale i „Přebývám uprostřed lidu nečistých rtů.“ V záznamu o stavu lidu, který nacházíme například v Izajáši 58, zjišťujeme, že lid Izajášovy doby je extrémně náboženský, denně přichází do chrámu a přináší oběti. Přečtete si Izajáše 1 a zjistíte, že prorokovi současníci přinášeli své oběti a dodržovali své svátky. A přece, Bůh řekl: „Mám toho všeho dost. Je Mi z toho zle. Nepřinášejte Mi už své marné oběti. ... Když Mi přinášíte své mnohé modlitby, neposlouchám.“ A kdybychom tam vy a já stáli jako přihlížející, řekli bychom, že náboženství v Izraeli je v docela dobrém stavu. Když však Izajáš spatřil a prožil něco z Božího majestátu, přineslo to s sebou nejen hlubší pochopení jeho vlastní hříšnosti, ale také skutečného stavu jeho vlastní generace.

krajní pošetilostí; a to, co se nám zdálo ctnostnou silou a mocí, bude odsouzeno jako ta nejbídnější bezmocnost a slabost. Tak moc jsou ty naše vlastnosti, které se nám v nás zdají nejdokonalejší, daleko od toho, aby odpovídaly Boží čistotě“ (*Instituce křesťanského náboženství*, 1:1:2).

Uvědomění milosti a odpuštění

Izajášovo vidění s sebou zároveň přineslo hluboké, silně prožívané uvědomění milosti a odpuštění.

Když Izajáš v Pánově přítomnosti prožívá svou nečistotu, svou slabost a zničenost, tu seraf bere žhavý uhlík z oltáře oběti, uhlík, který se stává symbolem důvodu či základu, proč Bůh odpouští hříšníkům. Uhlík se dotýká rtů proroka – a ačkoliv prorok prožívá hlubokou vnitřní bolest, přichází zde i jedinečné slovo milosti: „Tvá ničemnost je z tebe sňata a tvůj hřích je smyt.“ Máme tu člověka, který byl doveden k tomu spatřit svůj vlastní hřích takovým způsobem, že přemýšlí, jak je možné, aby někdo jako on přebýval v přítomnosti někoho, jako je Pán. Právě pro takového člověka je slovo odpuštění slovem, které přináší pokoru, které přemáhá, uchvacuje a podmaňuje. Důvodem, proč si dnes lidé tak velmi málo cení milosti, je to, že si jen velmi málo váží onoho všepřesahujícího Božího majestátu, všepřesahující Boží svrchovanosti a všepřesahující Boží svatosti. Právě proto dnes nevidíme moc velký rozdíl mezi Bohem a mezi naším hříšným já. Izajáš však mezi námi a Bohem spatřil jakoby nekonečnou propast. A když mu Pán svrchovaně udělil své milosrdenství a přes tuto propast se k němu natáhl a dotkl se ho, Izajáš se stal člověkem, který začal plodit ovoce milosti.

Naprostá odevzdanost před Bohem

Za třetí, záznam Izajášova vidění nám říká o člověku, který byl doveden k naprosté odevzdanosti před Bohem.

Poté, co byl Izajáš očištěn, nám říká: „Také jsem slyšel hlas Pána, jak říká: ‚Koho pošlu a kdo pro nás půjde?‘“ Všimněte si prorokovy reakce. Poté, co spatřil Pána v Jeho svrchovanosti a svatosti, zatímco sebe ve své nečistotě, a poté, co slyšel slovo milosti a odpuštění, co může člověk udělat jiného, když tento Pán hovoří a on slyší Jeho hlas, než říct: „Zde jsem; pošli mne.“ Nevidíme tu nic, co by připomínalo misionáře, který vypráví sentimentální příběhy o lidském hříchu a o lidské nouzi ve snaze zvednout mladé z toho, jak si sedí ve své samolibosti a vzpouře proti zjevené Boží vůli, a donutit je, ať ze sebe vypoť nějaké to „Zde jsem.“ Ne, je to reflexivní jednání člověka, který viděl Pána a slyšel Jeho hlas, a tak zde říká: „Zde jsem, Pane, pošli mne.“ Poté Pán jakoby zkouší hloubku tohoto vyznání, a tak v Izajáši nacházíme tu největší odevzdanost Pánově vůli a Jeho cestám, bez ohledu na to, jak zvláštní se mohou zdát, protože prorokovi je okamžitě vyjasněno, že ho čeká především služba soudu:

„Jdi a řekni tomuto lidu: ‚Slyšte, ale nerozumějte; vizte, ale nechápejte.‘ Učiň srdce tohoto lidu tučným.“ „Izajáš, pověřuji tě službou zatvrzování a soudu.“ Nuže, co prorok dělá? Ucukává a říká: „Ach, Pane, to není spravedlivé; nevolej mě k takovému dílu“? Ne, ne! Prostě odpovídá: „Pane, jak dlouho?“ Jinými slovy, „Pane, je Tvým dokonalým právem mi dát posláni a službu, které budou především službou zatvrzování a soudu. Ty jsi Bůh. Ty jsi Ten, který je na trůně. Já jsem jen stvořením před trůnem. Ty jsi svatý. Já jsem hříšný. Co mohu dělat, než být zajatcem a otrokem Tvé vůle, ať už to bude znamenat cokoliv?“

Právě tak činí Bůh člověka kalvinistou. Nějakým způsobem mu dává takový pohled na svůj vlastní majestát a na svou svrchovanost a svatost jakožto Vysokého a Vyvýšeného, že to s sebou přináší hluboké, silně prožívané uvědomění lidské hříšnosti, a to jeho vlastní i hříchů lidu a generace kolem něj. Přináší hluboce prožívané uvědomění Boží milosti, niterné obeznámení s Božím hlasem a naprosté poddání Boží vůli a Jeho cestám.

Viděli jste Boha?

Na tomto základě na vás naléhám: Neříkejte, že jste kalvinista, prostě proto, že teologický systém kalvinismu uspokojil vaši potřebu po konzistentnosti. Viděli jste Boha? Byli jste přivedeni a přitaženi k Němu? Právě o to tu jde. Připomínám vám slova B. B. Warfielda, „Kalvinista je člověk, který viděl Boha.“ Označení „pyšný kalvinista“ je tedy ze své podstaty protimluv. Jestli kalvinista je člověk, který viděl Boha takového, jaký je, to znamená vysokého a vyvýšeného, usazeného na trůně, pak je člověkem, který byl před trůnem rozbit tak jako Izajáš. Tělesný, světský kalvinista? To je další protimluv! Ten, který je vyvýšený na trůně, je Svátý, a přebývá ve vědomém společenství s těmi, kdo se vůči Němu vztahují náležitě jako k Tomu, který je na trůně, a k Tomu, který je Svátý. Tyto dvě skutečnosti jsou překrásně spojeny v Izajáši 57:15, kde prorok říká: „Toto praví Vznešený a Vyvýšený, který přebývá ve věčnosti, jehož jméno je Svátý: Přebývám na vysokém a svatém místě, i s tím, kdo má zkroušeného a pokorného ducha.“ Co je zkroušenost? Zkroušenost je reakce hříšníka v přítomnosti svatého Boha. A co je pokora? Pokora je reakce poddaného v přítomnosti jeho svrchovaného vládce. Izajáš na své vidění nikdy nezapomněl, a tak říká: „Tento velký Bůh přebývá na onom vysokém a svatém místě, s tím, kdo má pokorného a zkroušeného ducha, aby oživil ducha pokorných a aby obživil srdce zkroušených.“

Jestli vás vaše pochopení kalvinistického systému dovedlo do místa, kde se můžete jakoby vychloubat svou svobodou a zneužívat ji jako příležitost pro tělesnost a nevázanost, pak jste se nikdy nestali biblickými kalvinisty. Bůh dnes totiž dělá kalvinisty stejným způsobem, jakým je dělal v Izajášově době.

Mým hlubokým přesvědčením je, že nikdo o sobě nemá právo mluvit jako o kalvinistovi prostě proto, že dokáže papouškovat fráze, které mu předkládá velkolepé dědictví reformované literatury. Musí se ptát sám sebe: Dovedl mě Duch Svatý k onomu hlubokému a silně prožívanému uvědomění Boha, které ve mně vypůsobilo alespoň nějakou míru milosti pokory? Obdařil mě Bůh nějakými dary a schopnostmi? Jestli ano, co z toho, co mám, jsem nedostal? Co mi dává se odlišovat? Kde bych byl, kdyby mě Bůh nebyl obdařil dary a schopnostmi, ať už intelektuálními nebo jinými? Uznávám, že je mám jen díky tomu, že Svrchovanému Vládci na trůně se zalíbilo uráčit se mi je udělit, a že jediným rozdílem mezi mnou a támhle tím ubohým retardovaným dítětem, nad kterým se mi svírá srdce lítostí, je to, že se Jemu zalíbilo dát mi být jiný? „Co z toho, co máš, jsi nedostal?“ [1. Kor 4:7]. Člověk, který stojí v přítomnosti Boha na trůně a který spatřil a pocítil tento Boží majestát, si uvědomuje, že všechno, co má, mu bylo dáno. Pokora není ostýchavost. Pokora je oním postojem a přístupem upřímného uznání: „On je Bůh, já jsem jen stvořená bytost. Všechno, co mám, pochází od Něj a musí Mu to být odevzdáno v chvále a ve

cti.“ Pokora s sebou nevyhnutelně nese onu poddanost, kterou vidíme u Izajáše. „On sedí na trůně; já nemám žádná práva, kterých bych se mohl dovolávat, ale mám nevýslovnou výsadu znát a konat Jeho vůli.“ Nebylo snad právě to Izajášovou reflexivní reakcí? „Pán je na trůně, já jsem jen stvořená bytost. Co jiného bych mohl udělat, než říct: ‚Zde jsem‘?“

Ach, to nevýslovné potěšení, že známe a konáme Boží vůli! Potěšení z poznání a konání Boží vůle přináší nejen pokoru a poddanost, ale i opravdovou zkroušenost a kajícnost, protože si uvědomujeme, že veškerý hřích je v podstatě násilným anarchistickým duchem, který se bouří proti Božím královským právům. Byla nějaká chvíle, kdy jsem selhal a nemiloval Boha z celého srdce? Pak to byla anarchie. Bůh požaduje plnost mé lásky a mých citů a mých vášní – a také jich je plně hoden. Byla nějaká chvíle, kdy jsem selhal a nemiloval mého bližního jako sebe sama a kdy jsem dovolil, aby se tento hřích projevil v neúctě vůči mým rodičům, v neúctě vůči právům a životům druhých, vůči jejich čistotě a svatosti, vůči jejich reputaci? Projděte si Desatero přikázání a naučte se, že jakékoliv jeho porušení je ve svém jádru násilnou anarchií, která se bouří proti Božím královským právům. Veškerá pýcha – co je to jiného než pokus urvat si podíl na oné slávě, která patří k trůnu? Urvat si slávu, která náleží onomu Bohu na trůně? Pýcha je v podstatě říct: „Bože, prosím, dovol mi vetřít se do záběru a taky dostat trochu

té slávy.“ Není snad právě to pýcha? [Ano, je. Pýcha je] ničemný pokus urvat si kus chvály Boha na trůnu!

A proto onen pravý pohled na Boha nemůže než vést k pokoře, poddanosti a zkroušenosti na straně jedné, a, když budeme trochu pozitivnější, nemůže nevést k vděku za to, že mi Bůh, když vykonává svá svrchovaná práva, žehná rozumem, zdravým tělem, jasnou myslí a – především – tím, že mám tu milost mít jistotu, že Bůh je na svém trůně a že nic v minulosti, v přítomnosti ani v budoucnosti nemůže způsobit, aby se tento trůn zachvěl byť i jen o tisícínu palce. Hospodin vládne, ať se třese celá země! Ta jistota, ta neochvějná jistota a radost, bez ohledu na to, co se stane ve světě, který jsem schopen vidět! Tam, kde trůní On, je vše v pořádku.

Učinil vás Bůh kalvinistou? Neptám se, jestli jste si někdy přečetli nějakou knihu od Boettnera nebo Kuypera nebo Warfielda a začali jste o sobě říkat, že jste kalvinista. Ptám se: Dal vám Bůh pohledět na Něj? Roztříštil vás na kusy? Dovedl vás svou milostí do onoho místa pokory, poddanosti, zkroušenosti, vděčnosti, jistoty a radosti? To je to, co dělá kalvinistu. Jestli to víme, budeme chtít říct:

Můj Bože, jak jsi úžasný,⁵
Tvůj majestát, jak slavně září!
Jak překrásná je Tvá slitovnice
v hlubinách planoucího světla!

Ach, jak se Tě bojím, živý Bože,
nejhlubším, nejkrotším strachem,
a uctívám Tě s třesoucí se nadějí
a kajícnými slzami!

Jak překrásný, jak překrásný
pohled na Tebe musí být,
Tvá nekonečná moudrost, bezmezná
moc
a hrozivá čistota!

⁵ Pozn. př.: Následuje citace hymnu „My God, How Wonderful Thou Art“, který napsal (trochu paradoxně) římskokatolický kněz, teolog a autor církevních písní Frederick William Faber (1814-1863).

Moc spásného náboženství

Nyní obracíme svou pozornost ke konkrétním soteriologickým⁶ aspektům kalvinismu, k „doktrínám milosti“. Už jsem řekl, že se zaměříme na spásné aspekty biblické pravdy, která často bývá nazývána „kalvinismus“. Tou pravdou je vyznání, že Bůh zachraňuje hříšníky. Jaké dopady by tato pravda měla mít na život jednotlivce? Je kalvinismus v oblasti soteriologie v podstatě hlásáním Božího spásného milosrdenství, které Bůh svrchovaně a mocně koná v životech vyvolených hříšníků? Jestli to tak je, pak je u samého jádra kalvinistického, biblického uvažování ohledně spásy přesvědčení, že Bůh se chopil iniciativy, že Bůh něco vykonal, že Bůh právě teď něco dělá. Warfield říká: „Proto není nic, proti čemu se kalvinismus staví pevněji a důrazněji, než jsou všechny formy a stupně auto-soterismu, všechny formy a stupně sebespásy. Kalvinismus je především pevně rozhodnutý uznávat, jak Bůh skrze Ducha Svatého jedná ve svém Synu Ježíši Kristu, kterého poslal jako našeho skutečného Spasitele.“⁷

V očích kalvinisty je hříšník v nouzi a nepotřebuje pobídky nebo pomoc k tomu spasit sám sebe; potřebuje spásu. Calvinista zastává, že Ježíš Kristus přišel ne proto, aby člověku poradil, ne proto, aby ho pobízel nebo lákal,

⁶ Pozn. pň.: Soteriologie = nauka o spasení.

⁷ Pozn. pň.: Warfield, *The Theology of John Calvin*.

ne proto, aby člověku pomoh zachránit sebe sama, ale proto, aby ho zachránil, aby ho zachránil skrze to, že v něm bude konat svým přemáhajícím Duchem Svatým. Právě to je kořenem kalvinistické soteriologie.

A teď, jestli to tak je, jestli je u kořene kalvinistické soteriologie vyznání, že Bůh zachraňuje hříšníky, přičemž toto vyznání odmítá vyprázdnit význam kteréhokoliv z těchto slov, mělo by to v životě člověka velmi praktickým způsobem vést ke dvěma věcem.

Nuže, co jsou tyto dvě věci?

Upřímné a biblické sebezkoumání

Za prvé, toto vyznání by mělo vést k upřímnému a biblickému sebezkoumání.

Neřekl jsem, že by mělo vést k nebiblické nebo neurotické introspekci. Osobně jsem přesvědčen, že náš strach z neurotické introspekce bránil a brání mnoha z nás v reformovaných kruzích v upřímném, biblickém sebezkoumání. Biblickým sebezkoumáním míním prostou poslušnost vůči pasážím, jako je 2. Korintským 13:5, „Zkoumejte se, jestli jste ve víře; dokažte sami sebe. Copak nepoznáváte sami na sobě, že je ve vás Ježíš Kristus? Leda byste byli zatracenci.“ Míním poslušnost

vůči pobídce 2. Petrovy epištoly 1:10, „Horlivě usilujte ujišťovat se o svém povolání a vyvolení.“ Podobné výzvy nacházíme napříč Novým zákonem: „Ať vás nikdo neklame; ať vás nikdo nesvede; nebudte svedeni.“ Právě to je ta biblická povinnost, o níž hovořím.

Je očividné, jak tyto příkazy odpovídají implikacím kalvinistického chápání spásy. Jelikož Písmo prohlašuje, že všichni, kdo jsou skutečně spaseni, jsou Božím dílem [Ef 2:10], otázkou, kterou si musím opakovaně pokládat, je: „Děje se ve mně toto Jeho dílo?“ Otázkou není upřímnost mého rozhodnutí nebo mého odhodlání nebo mého je-jedno-jak-tomu-budu-říkat. Otázkou není: „Co jsem udělal ohledně Krista a spásy?“ Tou základní otázkou je: „Co ve mně udělal Bůh?“ Není jí: „Přijal jsem Krista?“ Je jí: „Přijal Kristus mě?“ Otázkou není: „Našel jsem Boha?“ Je jí: „Našel On mě?“

Jeden ze starých učitelů v Izraeli se ptával těch, kdo se chtěli přidat k církvi a přistupovat k večeři Páně, na dvě otázky. Za první: „Co pro tebe Kristus vykonal?“ Chtěl vědět, jestli chápou Kristovo objektivně vykonané dílo, na jehož základě Bůh přijímá hříšníky. Chtěl vědět, jestli chápou, že lidé jsou přijati před Bohem pouze a jedině na základě samotného díla Ježíše Krista. A jestli mu bylo jasné, že se žádným způsobem nedomnívají, že jsou přijati zásluhou svého pokání, svých slz nebo svých skutků, ale pouze a jedině na základě zásluh samotného Krista, položil jim druhou otázku: „Co Kristus vykonal v tobě?“

Víš, co udělal pro tebe, teď je mojí otázkou: Co udělal v tobě? Tuto otázku se ptal, protože chápal strašlivou a děsivou možnost toho, že někdo intelektuálně chápe, co Kristus vykonal pro hříšníky, a přece nemá sebemenší zkušenost s Jeho mocným dílem v hříšnicích.

A proto chci vašim vlastním svědomím důrazně předložit a vyzdvihnout několik otázek. Za prvé: „Byli jste dovedeni do místa, kde jste spatřili svou vlastní porušenost v hříchu do takové míry, že o vás platí první dvě blahoslavenství?“ Ti jediní lidé na světě, kteří jsou skutečně požehnaní a blahoslavení, jsou ti, ve kterých už Duch konal tak, že pro ně tyto dvě věci nejsou cizí: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království Nebes. Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni.“ Jak tedy činí Bůh člověka skutečně požehnaným, skutečně šťastným? Za prvé, dává mu smutek při pohledu na jeho vlastní bídu a při uvědomění jeho ochuzenosti ve stavu hříchu. Co je chudoba ducha? Je to nějaký pseudo-pietistický pokus přesvědčit sebe sama, že jsem mizerný červ a ubožák a zvrácenec? Ani v nejmenším! Chudoba ducha je důsledkem zkušenosti, při níž jste spatřili záblesk toho, kým skutečně jste, a viděli jste, že nejste nic a nemáte nic a nemůžete dělat nic, čím byste se mohli doporučit Boží milosti a spásné přízni; je důsledkem usvědčení, že by vás Bůh mohl učinit věčnou památkou Jeho spravedlivého hněvu a nechat vás hynout ve věčných plamenech. Byli jste dovedeni k hlubokému uvědomění této skutečnosti? Jestli ne, pochybuji, jestli si

můžete nárokovat, že Kristus je vaším Spasitelem, protože Kristus řekl, že přišel povolat ne spravedlivé, ale hříšníky k pokání. Chudí v duchu byli dovedeni k tomu, že si velmi důrazně uvědomují svou zvrácenost a svůj hřích.

Je možné zastávat doktrínu naprosté zvrácenosti jako teologický koncept, a zároveň být stejně zlý, pyšný a samospravedlivý jako ďábel sám. Zakusili jste vnitřní vysvěcení, které by vás dovedlo k chudobě ducha? Ke svatému zármutku a truchlení? K uznání, že jste svůj hřích spáchali vůči Svrchovanému Bohu? Byli jste dovedeni do onoho místa, kde nenávidíte svůj hřích dost na to, abyste ho opustili, a místo něho se přimknuli pouze a jedině ke Kristu? Jeden starý autor krásně řekl: „Když Duch Svatý začne v životě člověka hrát onen akord milosti, vždycky v něm zdůrazní basovou notu.“ Začne basovou notou usvědčení, zjevení toho, že potřebujeme Spasitele. Byl jsem už doveden k tomu, abych viděl, že toto dílo nikdy nebude vykonáno, jestliže ho nezačne On sám?

Další otázka, kterou si musíme položit, zní: „Je ve mně zjevné ovoce tohoto díla?“ A co je pozitivním, nepopíratelným důkazem, že ve mně pracoval a pracuje Bůh? Bez jakýchkoliv obav, že bych protiřečil čemukoliv ve Svatém Písmu, mohu v jeho jasném světle prohlásit, že oním důkazem je biblická svatost. Oněch takzvaných „Pět bodů kalvinismu“ je vyjádřeno negativním způsobem, což s sebou nese, že jejich formulace mohou být některými způsoby matoucí. Nicméně, historický vývoj nelze změnit,

a tak jsme zkrátka zdědili Pět bodů a musíme se s nimi naučit nějak žít. Vezměte si poslední čtyři body – bezpodmínečné vyvolení, individuální vykoupení [Kristus zemřel, aby zachránil konkrétní lidi], Boží účinné povolání a Boží zachovávající dílo ve všech, kteří byli povoláni a připojeni k Jeho Synu. Co je těžištěm a zaměřením všech těchto bodů? Samozřejmě, že jím je zjevení slávy Boží milosti, jak čteme v Efezským 1. Když ale budeme ještě konkrétnější, jak se tato sláva zjevuje? Jakým způsobem či jakými prostředky? Tím, že Bůh bere naprosto zvrácená stvoření a plně je činí muži a ženami, ve kterých lze vidět samotný obraz Božího Syna. Co je cílem vyvolení? List Efezským 1:4 nám říká: „On si nás v Něm vybral před založením světa, abychom“ ... se radovali z našeho vyvolení? Ne! „Abychom byli svatí a bez poskvrny před Jeho tváří.“ Vyvolení ke svatosti! Co je cílem Kristova usmiřujícího díla? Poslechněte si svědectví listu Titovi 2:14, „...který dal sám sebe za nás, aby nás vykoupil z veškeré nepravosti a očistil si lid za své jedinečné vlastnictví, lid, který bude horlivý v dobrých skutcích.“ Zemřel, aby měl svatý lid „horlivý v dobrých skutcích“.

Pak je tu účinné Boží povolání, „Věrný je Bůh, skrze něhož jste byli povoláni do společenství jeho Syna Ježíše Krista, našeho Pána“ (1. Kor 1:9). Jsme povoláni do života, který se podílí na živém, skutečném společenství s Kristem! „Neboť Bůh nás nepovolal k nečistotě, nýbrž ke svatosti“ (1. Te 4:7).

Znovu, je tu zachovávání a vytrvalost svatých. Je to zachování na cestách svatosti a poslušnosti, jelikož Písmo říká: „Usilujte o ... svatost, bez které nikdo neuvidí Pána“ (Žd 12:14). „Zůstanete-li v Mém slovu, jste opravdu Mými učedníky a poznáte pravdu a pravda vás vysvobodí“ (J 8:31-32). A tak, ať už se dotkneme kterékoliv části kalvinistické soteriologie, dotýkáme se živého tkaniva Božího záměru mít svatý lid.

Předurčení je k jakému záměru, k jakému cíli? „Ty, které předem poznal, také předurčil, aby byli připodobněni obrazu Jeho Syna“ (Ř 8:29). Jestli to tak je, pak si musím položit otázku: Naplňuje se ve mně Boží vyvolující záměr? Bůh si mě vyvolil v Kristu, abych byl v čase vykoupen a povolán, abych začal být v čase svatý a aby toto dílo bylo dokonáno na věčnosti. Tím jediným ujištěním, které mám, že jsem byl vykoupen, abych byl svatý, a že budu na věčnosti doveden k dokonalé svatosti, je to, že teď a tady usiluji o svatost. Svatost je ze své podstaty podřizováním se zjevené Boží vůli [tedy Božím přikázáním v Písmu] v myšlenkách, slovech a skutcích, a to skrze moc Ducha Svatého a skrze spojení s Ježíšem Kristem. Svatost a zbožnost, to jsou ty důkazy, že ve mně žije Boží vyvolující záměr, který nese ovoce a projevuje se poslušností. Právě proto Jan může v 1. Janově 2:5 říct: „Kdo však zachovává Jeho Slovo, v tom se skutečně Boží láska stala dokonalou.“ Boží láska dochází svého zamýšleného cíle v tom, kdo dodržuje Boží Slovo. Existuje v mém životě nějaký jasný důkaz, že prožívám

společenství s Ježíšem Kristem skrze Jeho Slovo? Tím, kdo mě volá do společenství s Ním, je totiž On, a jestli jsem byl účinně povolán, pak zakouším hluboce prožívané obecenství s Pánem.

Vyznávám, že jsem zachováván a střežen Boží zachovávající mocí? Pak se v mém vytrvávání musí zjevovat a vycházet na světlo to, že mne zachovává On sám. Jediným důkazem, který mám, že mě Bůh zachovává, je to, že jsem Jeho milostí uschnořen vytrvat.

Právě to jsou praktické implikace kalvinistické soteriologie, které mě nutí pokládat si otázky, jako jsou tyto, a vedou mě k celému kontextu upřímného biblického sebezkomání. John Bunyan byl velmi výstižný a přesný, když ve své nesmrtelné *Poutníkově cestě* napsal onu sekci, která popisuje, jak se Křesťan a Věrný setkají s mužem jménem Mluvka.⁸ Naléhám na vás, přečtěte si tuto část, a to velmi pečlivě. Ukazuje totiž, že Bunyan uznával a uvědomoval si, že existuje něco jako [pouhé] intelektuální přesvědčení, že hříšníky může zachránit jedině Bůh a že spása je dílem, ve kterém Bůh zachraňuje hříšníky. Skutečnou otázkou však je: Byla tato pravda se svou mocí vztažena do mého života a do mého srdce hluboce prožívaným způsobem?

Asi před rokem za mnou přišel jeden mladík, absolvent teologického semináře, aby si se mnou

⁸ *Pilgrim's Progress*, s. 81-95, Banner of Truth Trust.

promluvil ohledně některých věcí, které ho znepokojovaly na mé službě. Zeptal se mě: „Pane Martine, chci vám položit tuhle prostou otázku. Věříte, že máte povolání cestovat po naší zemi a rozčilovat lidi?“ Odpověděl jsem: „Mým povoláním není cestovat po naší zemi a rozčilovat lidi; jsem však povolán hlásat celou Boží vůli. A jedním aspektem, který je v ní zdůrazňován, je princip toho, že je možné říkat slova, která se zdají zdravá, a přece být ztracený a zničený a vůbec neznat milost; Písmo totiž praví: ‚Království Boží nespočívá ve slovech, ale v moci.‘ Pavel řekl: ‚Naše evangelium nepřišlo jen ve slovu, ale i v moci a v Duchu Svatém a ve velké přesvědčivosti‘ (1. Te 1:5). Dokud je ve svatém Písmu Matouš 7:21-23 a dokud mám hlas, budu volat ke služebníkům Slova a k potenciálním služebníkům Slova a k vyznávajícím křesťanům, že mnozí v onen den řeknou ‚Pane, Pane,‘ a Kristus jim odpoví: ‚Odejděte ode Mne. Nikdy jsem vás neznal.‘“

Nikdy bych nechtěl být bezděčným nástrojem ďábla k podkopávání víry skutečných Božích dětí, které mohou být – tak jako Bunyanův pan Rychlý-k-pádu, pan Bázlivý nebo pan Malomyslný – na cestě k Nebeskému městu, ale mají problémy s jistotou ohledně své spásy a pochybují a selhávají. Nechci být žalobcem bratří, nechci ničit a devastovat a trápit víru pravých křesťanů. Ale stejně tak nechci být němým psem, který bude o celé věci mlčet. Nestačí jen zdědit formu doktríny, ať už je tato forma kalvinistická nebo arminiánská. Otázkou je: Jestliže

spása je Pánovým dílem, začal Pán toto dílo ve mně? Proto tvrdím, že tyto doktríny, když je vztáhneme na svá srdce, povedou k poctivému sebezkoumání podle Písem.

Biblické usilování o praktickou zbožnost

Za druhé, tyto doktríny povedou ke zdravému a rozumnému biblickému usilování o praktickou zbožnost.

Co je součástí tohoto úsilí? Abychom byli struční, tvoří ho tři věci:

1. Svatá bdělost a nedůvěra k sobě samému.

Opravdu věřím, že jsem ve své přirozenosti tak zkažený a zničený, že celé spásné dílo musí zahájit Bůh, a že ve mně stále zůstává tolik porušenosti, a to i poté, co jsem byl znovuzrozen a připojen k Ježíši Kristu, že kdyby ze mě Bůh na okamžik sňal svou ruku, tato porušenost by mě zavedla do všech možných druhů ničemnosti, kterých se člověk dokáže dopustit? Takové přesvědčení povede ke svaté bdělosti a ke zdravé nedůvěře k sobě samému. Jestliže uznávám a uvědomuji si, že porušenost, která ve mně zůstává, je jako suchý troud a že každé pokušení je jako žhavý uhlík, neodvážím se pohrávat si s hříchem. Jestli jsem například vyšel ze striktního, úzkoprsého

fundamentalistického kontextu s jeho „morálkou odškrtávacích seznamů“, a objevím slavnou pravdu svobody v Kristu, nebudu používat svou svobodu jako příležitost pro svévoli, nevázanost a prostopášnost. Uvědomím si, že jsem svobodný v Ježíši Kristu, ale zároveň i to, že v sobě mám strašlivý potenciál páchat ničemnost, a proto se budu střežit a modlit.

2. Neustálá prodchnutost života modlitbou. Je spása Pánovým dílem od počátku do konce? Jestli ano, pak je třeba, aby nám Pán pomáhal – a On svou pomoc dává těm, kdo k Němu o ni volají. Je třeba, aby On ve mně pracoval, abych chtěl a konal to, co je Jeho dobrou vůlí, a proto Ho musím žádat, aby tak činil. Boží Slovo nám ukazuje překrásné spojení těchto dvou realit: 1) Božího smluvního zaslíbení svrchovaně a mocně něco konat; 2) Jeho příkazu Božímu lidu, ať Ho žádá právě o tu věc, kterou slíbil, že udělá. V Ezechieli 36, v onom velkolepém vyjádření požehnání Nové smlouvy, Bůh předkládá velkolepá tvrzení (viz verše 25 až 36), a přece ve verši 37 čteme: „Toto praví Panovník Hospodin: Dám se o to domem Izraelským žádat, abych to pro ně vykonal.“⁹ „Vykonám to ... dám se o to žádat.“ Bůh v rámci díla své

⁹ Pozn. př.: Podle KJV; srov. např. BK: „Takto praví Panovník Hospodin: Ještě toho hledati bude při mně dům Izraelský“; Pavlík: „Ještě se domu Isráelovu budu dávat dotazovat stran učinění jim tohoto“. Nutnost naléhat na Boha, ať naplní svá dříve slíbená požehnání, uvádí anglické překlady prakticky bez výjimky: NIV, ESV, NKJV, NASB, YLB atd.

milosti probouzí v srdcích těch, kterým chce požehnat, touhu po oněch požehnáních, k jejichž udělení se svrchovaně a mocně zavazuje. Matthew Henry svým prostým, domáckým, svérázným způsobem říká: „Když Bůh ráčí požehnat svému lidu, dává mu modlit se za ona požehnání, která mu touží dát.“ A tak, jestli věřím onomu vyznání, že Bůh zachraňuje hříšníky, že Bůh je nejen obnovuje a znovuzrozuje a přináší je k pokání a víře, ale také je zachovává a nakonec je přivádí do své přítomnosti – a jestli tohle vše je Jeho dílo, nevyhnutelně to povede k neustálé, vytrvalé prodchnutosti života modlitbou, nejen ke svaté bdělosti a nedůvěře k sobě samému, ale také k neustálému naléhání na Boha, aby ve mně vykonal to, co zaslíbil. Protože co je v konečném slova smyslu modlitba? Modlitba je uvědomělé rozložení naší bezmocnosti před Bohem. Skutečný kalvinista je člověk, který svými rty vyznává, že milost ho musí nejen probudit, znovuzrodit a obnovit, ale že ho milost musí i zachovávat, a k tomuto svému vyznání přidává své „Amen,“ tím, že se modlí a že na kolenou volá „Neuved' mě v pokušení, ale zbav mě od zlého. Pane, nedokážu si zajistit ani svůj dnešní chléb, pokud ty nebudeš zachovávat můj život a žehnat práci mých rukou: Dej mi tento můj dnešní chléb.“ Učení, které vyznává, že Bůh zachraňuje hříšníky, povede v srdci skutečného křesťana ke zdravému biblickému usilování o zbožnost, ke svaté bdělosti a k neustálé prodchnutosti života modlitbou. To však není vše. Za třetí:

3. Důvěřující závislost na Bohu, že naplní všechno, co ve svém záměru zaslíbil. Když zhřeším, budu odvržen? Ne! Boží Slovo říká: „Spravedlivý může sedmkrát upadnout a zase povstane“ (Př 24:16). Proto uznávám, že má poslušnost není ani základem mého ospravedlnění, ani není základem mého přistupování k Bohu, jelikož jsem hříšníkem, který byl pošpiněn hříchem, a tak se znovu a znovu utíkám k Prostředníkovi Nové smlouvy. Apoštol Petr toto přimykání se k Pánu staví do přítomného času: „Přicházíte k Němu“ (1. Pt 2:4), ne „K Němu jste přišli.“ V naší době slyšíme, že se říká, že „někdo přišel ke Kristu“. Křesťan je však člověkem, který k Němu stále přichází. V listu Židům 12 čteme: „Nepřišli jste“ (Žd 12:18), poté následuje popis některých fyzických okolností, které máme ve Staré smlouvě, a tento popis je kontrastován s tím, že „Přicházíte...“ (Žd 12:22) a s následným výpisem všech požehnání Nové smlouvy, z nichž jedním je toto: „Přicházíte ... k Ježíšovi, k Prostředníku nové smlouvy.“ „Jestliže by někdo zhřešil, máme,“ přítomný čas, „u Otce Zastance, Ježíše Krista, Toho spravedlivého“ (1. J 2:1).

Není snad právě tohle ten důvod, proč se skutečný křesťan nevyhýbá odkrývání, odhalování a konfrontování svého hříchu? Každé odhalení hříchu v životě skutečného věřícího ho znovu a znovu žene k Jeho Spasiteli. A všechno, co ho znovu žene k jeho Spasiteli, činí jeho Spasitele o to vzácnějším. Kdy váš život voní krásněji, než když vás na tváři hřeje čerstvý polibek odpuštění? Když

křesťan pociťuje hřích a truchlí nad ním, znovu ho to žene k Prostředníkovi Nové smlouvy, který věděl o všech jeho selháních, když ho k sobě povolal, a ve své milosti a milosrdenství jako trpící Velekněz dokonce předkládá zásluhy své krve před Otcem a s přimluvami na Něj naléhá. Proto je tu důvěřující závislost, že Bůh naplní všechny své záměry. Když jsem slabý, potřebuji pamatovat na to, že [Spasitel] se za mě modlí. Byl to On, kdo řekl Petrovi: „Satan si vás vyžádal, aby vás vytříbil jako pšenici. Já jsem se však modlil za tebe, aby neselhala tvá víra“ (L 22:31-32). [Jako by říkal:] „Nemodlil jsem se, aby neselhala tvá odvaha. Tvá odvaha selže, Petře, ale Já jsem se modlil, aby neselhala tvá víra.“ A dokonce ani v Petrově zapření Pána nebylo odvržení jeho víry. Protože ono dílo, které započala Boží dobrota, dokončí paže Jeho síly. Bůh ho dovede až dokonce v den Ježíše Krista (Fp 1:6).

Jestliže někdo tvrdí, že je kalvinista, a vyznává ono soteriologické krédo, že Bůh zachraňuje hříšníky, ale žije bez této svaté bdělosti, bez nějaké míry neustálé prodchnutosti života modlitbou a bez důvěřující závislosti a spoléhání se na Boha v Kristu, že naplní všechno, co ve své milosti zaslíbil, je to jeden velký protimluv. Dnes velice nahlas zaznívá, a něco z toho i právem, že lidé, a především pak mladí muži, kteří se chopí kalvinismu, na který se, jak se zdá, dívají jako na nezodpověditelný, nevyvratitelný, neporazitelný filozofický systém, se stávají pyšnými a když se vrátí do svých sekulárních škol,

v prvních deseti minutách mají potřebu rozstřílet názory svého profesora filozofie. Stávají se pyšnými a domýšlivými. To je však karikatura, a ne skutečný kalvinismus.

Jaký je praktický důsledek vyznání kalvinismu v životě člověka? Jestli člověk vidí Boha, zlomí a rozbije ho to, a jestliže chápe, že Bůh zachraňuje hříšníky, učiní to z něj důvěřujícího, modlitbou naplněného, bdělého člověka, který usiluje o praktickou zbožnost. Nesou ve vás tyto doktríny toto ovoce? Působí ve vás právě tohle tam, kde dnes ráno sedíte? Možná, že někteří, pro které jsou tyto věci nové, se jich třeba doteď báli a říkali: „Ach, ne, tohle povede jen k duchovní neplodnosti a suchosti.“ Tak to však není! Tyto pravdy jsou totiž pravdami Božího Slova; jsem hluboce přesvědčený, že tomu tak je. Ve své plnosti jsou pravdou, která je v souladu se zbožností, pravdou, která nás posvěcuje v odpovědi na modlitbu našeho velkého Velekněze. Kéž Bůh dá, aby tato pravda nesla ovoce ve vás i ve mně!